

Adam BARABASZ

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

ORCID: 0000-0003-1964-6752

Niemcy wobec problemu „zamrożonego konfliktu” o Naddniestrze w latach 1990–2025¹

Streszczenie: Zasadniczym celem artykułu jest zbadanie zaangażowania Niemiec i ich politycznych oraz dyplomatycznych wysiłków w rozwiązanie problemu Naddniestrza, będącego osią sporu pomiędzy Mołdawią a samozwańczą, niezależną republiką – Naddniestrze popieraną na arenie międzynarodowej głównie przez Rosję.

Zamierzeniem autora jest ocenienie efektywności działań Niemiec, dyplomatycznych sukcesów i porażek Berlina zarówno w stosunkach z Kiszyniowem, Tyraspołem, Moskwą, a także w kontaktach z mocarstwami światowymi oraz organizacjami międzynarodowymi, w tym przede wszystkim USA, OBWE, Unią Europejską. Główna hipoteza badawcza zakłada, że po 1990 roku Niemcy w niewielkim stopniu zaangażowane były w rozwiązanie problemu Naddniestrza. Impulsem do zmiany stanowiska Berlina do możliwości rozwiązania „zamrożonego konfliktu” była rosyjska agresja na Ukrainę, która rozpoczęła się w 2022 roku i otworzyła możliwość eskalacji konfliktu w Europie, w tym również na Naddniestrzu.

W opracowaniu artykułu pomocne były metody badawcze: analiza źródeł, metoda historyczna, porównawcza, decyzyjna oraz instytucjonalno-prawna. W pierwszej kolejności wykorzystano rządowe materiały źródłowe (Bundeskanzler, Auswärtiges Amt) opracowania oraz przeprowadzono kwerendę prasową obejmującą najważniejsze niemieckie dzienniki i tygodniki, a także wybrane polskie periodyki prasowe.

Słowa kluczowe: Niemcy, Naddniestrze, Mołdawia, Rosja, Unia Europejska, zamrożony konflikt

Geneza konfliktu i niemieckie reakcje

5 listopada 1990 r. po powołaniu do życia Naddniestrzańskiej Republiki Mołdawskiej, pomiędzy Mołdawią a zbuntowaną republiką wybuch zbrojny konflikt, który po krótkim czasie przechylił szalę zwycięstwa na stronę popieranego przez Rosję Naddniestrza. Wspierane przez 16 armię rosyjskiego generała Aleksandra Lebiedia siły separatystów pokonały słabo zorganizowane jednostki wojsk mołdawskich. Zaowocowało to zaistnieniem w obrębie Mołdawii zbuntowanej prowincji, leżącej na lewym brzegu Dniepru nieuznawanej przez Mołdawię oraz zdecydowaną większość państw na arenie międzynarodowej. Region ten zaczął być punktem zapalnym w relacjach między Mołdawią a Naddniestrzem oraz między Mołdawią a protektorem Naddniestrza czyli Rosją. W 1992 roku po interwencji prezydenta Rosji Borysa Jelcyna, prezydent Mołdawii Mircea Snegur 6 lipca tego roku podpisał porozumienie o zasadach pokojowego uregulowa-

¹ Projekt finansowany przez Narodowe Centrum Nauki. Artykuł napisany w ramach grantu badawczego Narodowego Centrum Nauki Niemcy wobec zbrojnych konfliktów w Europie (1991–2022) UMO-2022/45/B/HS5/00193/2.

nia konfliktu. Pomiędzy 7 a 18 lipca doszło do zakończenia walk. Liczbę ofiar po obu stronach oceniono na około 1000 ludzi (Dima, 1999, s. 37–64).

Po zamrożeniu konfliktu problemy Nadniestrza oraz Mołdawii nie interesowały Niemców w sposób szczególny. Wprawdzie RFN uznała republikę Mołdawii w 1992 roku, ale w tym czasie głównym zadaniem rządu federalnego było pomyślnie dokończenie niełatwego zjednoczenia dwóch państw niemieckich, a także zintensyfikowanie działań na rzecz budowy Unii Europejskiej, ostatecznie powstałej w wyniku podpisania traktatu z Maastricht w dniu 7 lutego 1992 roku.

Po ustaniu walk między stronami, w latach dziewięćdziesiątych kontakty dyplomatyczne między Mołdawią a Niemcami nie rozwijały się w sposób szczególny. W 1995 r. podczas wizyty prezydenta Mołdawii Mircea Snegura w Niemczech ogłoszona została wspólna deklaracja o podstawie wzajemnych stosunków (*Erklärung über der Grundlagen der Beziehungen der Republik Moldau und der Bundesrepublik Deutschland*) wsparta podpisaniem 3 konkretnych układów. Dotyczyły one współpracy kulturalnej, ruchu transportowego towarów i osób oraz opieki nad grobami poległych żołnierzy (*Moldauisch-deutsche Zusammenarbeit...*, 2005, s. 10–11). Sprawa mniejszości niemieckiej w Mołdawii również nie interesowała Niemców, gdyż niewielu z nich zamieszkiwało terytorium Mołdawii. Z kolei Mołdawia w marcu 2005 r. otworzyła swoją ambasadę w Bonn, później przeniesioną do Berlina.

Po zakończeniu działań wojennych, Naddniestrze formalnie pozostawało samowznaczą niezależną republiką i tylko Rosja, była gwarantem naddniestrzańskiej niezależności. W grę nie wchodziło zjednoczenie z ubogą, zacofaną i słabą ekonomicznie Mołdawią. W przeprowadzonych w 1995 roku dwóch referendum mieszkańcy regionu opowiedzieli się za obecnością rosyjskich żołnierzy na lewym brzegu Dniestru i istnieniu niezależnej Naddniestrzańskiej Republiki. Zanegowali możliwość integracji z Mołdawią (Lubicz-Miszewski, 2012; Solak, 2014). Stany Zjednoczone i Unia Europejska oraz OBWE nie przyjęły do wiadomości wyników referendum. Władzom Naddniestrza zasugerowano, że zarówno prowadzona kampania, jak i sformułowane do respondentów pytania nie spełniały warunków obiektywizmu i rzetelności (*Freie Willensbildung in Transnistrien nicht möglich*, 2006). W sprawie samowznaczej Republiki w największym stopniu kluczyła Rosja. Obietnice o wycofaniu wojsk rosyjskich z Naddniestrza w 1999, a następnie w 2002 roku nie zostały zrealizowane. Ukierunkowane zostały na zabezpieczenie interesów rosyjskich w regionie plany Jewgienija Primakowa z 1997 roku oraz Dmitrija Kozaka nie zadowolili zarówno Mołdawii, jak i OBWE oraz USA (*Postsoviet frozen conflicts; a challenge for European Security*, 2019).

W 2004 r. misja OBWE dalej prowadziła rokowania z przedstawicielami władz Naddniestrza, Mołdawii, Rosji i Ukrainy. Rząd mołdawski zgodnie z zaleceniami misji OBWE przychylił się do stworzenia konstytucyjnej federacji ze zbuntowaną prowincją, ale w Tyraspolu preferowano rozwiązanie o charakterze konfederacyjnym. Między innymi z tego powodu eskalowało napięcie między dwiema stronami. Dlatego też problem ten starali się rozwiązać politycy niemieccy.

5 maja 2004 r. frakcje poselskie SPD, CDU/CSU, partii Zielonych i FDP przygotowały w Bundestagu projekt rezolucji, przyjętej jednogłośnie następnego dnia, wspierającej drogę do jedności państwowej i demokratyczne przeobrażenia w Mołdawii (*Den Weg*

zur Einheit und Demokratisierung in der Republik Moldau unterstützen). Z jednej strony, apelowano do Unii Europejskiej, aby szerzej zajęła się wieloaspektowym wsparciem gospodarczo-finansowym i doradczym dla Mołdawii w ramach Europejskiej Polityki Sąsiedztwa i zachęcano OBWE do wytrwałości w wysiłkach w rozwiązywaniu konfliktu z Naddniestrzem. Z drugiej strony, domagano się od rządu w Kiszyniowie zdecydowanej walki z korupcją, zwalczania zorganizowanej przestępczości, handlu ludźmi, walki z przemytem towarów. Zażądano od Moskwy, aby wywiązała się z wcześniejszych obietnic i wycofała swoje wojska z Naddniestrza. Zobowiązano także rząd federalny do przywrócenia bezpośredniego połączenia lotniczego pomiędzy Niemcami i Mołdawią (*Den Weg zur Einheit...*, 2004).

W sukurs tym działaniom w 2005 r. doszło do serii wizyt w Mołdawii wysokich rangą polityków i urzędników niemieckich. Volker Rühle były minister obrony i ówczesny przewodniczący komisji spraw zagranicznych Bundestagu, Michael Schäfer, szef Wydziału Politycznego Urzędu Spraw Zagranicznych, Erich Stather wiceminister współpracy gospodarczej i rozwoju mieli za zadanie rozwijać relacje bilateralne RFN i zacieśniać relacje gospodarcze (*Moldauisch-deutsche Zusammenarbeit...*, 2005, s. 8). Ten wydawałoby się pozytywny impuls jednak był krótkotrwały, a to za sprawą wyboru w 2001 roku na prezydenta Mołdawii przywódcy Mołdawskiej Partii Komunistycznej Władimira Woronina (był prezydentem Mołdawii w latach 2001–2009). Ten z krwi i kości komunista, dawniej wicedyrektor departamentu organizacyjnego w Komitecie centralnym KPZR, widząc korzyści gospodarcze w kontaktach z Zachodem, początkowo balansował pomiędzy opcją transatlantycką a opcją prorosyjską w polityce z zagranicznej Mołdawii. W wyniku szantażu W. Putina w 2005 r. Rosja nałożyła embargo na mołdawskie produkty rolne, a w marcu 2006 r. na wina mołdawskie cieszące się – ze względu na wieloletnie tradycje – w Rosji dużą popularnością. Gospodarkę mołdawską poważnie osłabiło podwojenie ceny rosyjskiego gazu dostarczanego do republiki (Rodkiewicz, 2009). W związku z powyższym, Woronin stopniowo rezygnował z zacieśnienia relacji z UE i na pewien czas przyjął dla Mołdawii opcję neutralnego państwa. Zrezygnował jednocześnie z prób podejmowanych wspólnie z prezydentem Ukrainy Wiktorem Juszczenko, by w oparciu o UE, OBWE i USA doprowadzić do rozwiązania konfliktu w Naddniestrzu. Wybrał formę rokowań w formule 2+1 (Mołdawia, Naddniestrze i Rosja).

W niełatwej dla Mołdawii sytuacji, w maju 2006 r. z roboczą wizytą udał się do Berlina prezydent Władimir Woronin, który przeprowadził z kanclerz Merkel rozmowy na temat możliwości bilateralnej współpracy i udziału UE w rozwiązywaniu konfliktu z Naddniestrzem. Rok wcześniej, również w maju, w Kiszyniowie przebywał znany z wizyt w Mołdawii E. Stather, wspomniany niemiecki wiceminister współpracy gospodarczej i rozwoju, gdzie przeprowadził rozmowy z przedstawicielami rządu. W ich następstwie w listopadzie 2006 r. Niemcy przyznali 4 mln euro na współpracę finansową i dodatkowo 1 mln na techniczną. Inne środki pochodziły ze źródeł unijnych: funduszu Paktu Stabilności dla Europy Południowej na projekty zbliżające Mołdawię do UE oraz w późniejszym okresie ze źródeł projektu Partnerstwa Wschodniego. Jednak w dalszym ciągu sytuacja w Naddniestrzu nie została uporządkowana. Brak postępów w rozwiązywaniu kryzysu w Naddniestrzu stał się pretekstem do dyskusji w Bundestagu w lipcu 2007 r. W odpowiedzi na interpelację poselską frakcji poselskiej FDP, przedstawiciele

rządu oświadczyli, że RFN zgodnie z postanowieniami OBWE ze Stambułu w 1999 r. konsekwentnie domaga się wycofania wojsk rosyjskich z Naddniestrza i jednocześnie opowiada się za dialogiem w tej sprawie z Rosją, gdzie pomocne mogą być ustalenia w sprawie realizacji tzw. czterech przestrzeni UE–FR zawarte w 2005 r. Rząd federalny pozytywnie oceniał mediacyjne wysiłki OBWE i działania EUBAM – Misji Granicznej Unii Europejskiej w Mołdawii i na Ukrainie, której zadaniem było udaremnienie przemytu broni, ludzi i narkotyków z i do Naddniestrza oraz promowanie standardów i procedur zarządzania granicami Unii Europejskiej. Podkreślił, że nie uznaje powstałej w 2001 r. Wspólnoty na rzecz Demokracji i Praw Narodów utworzonej przez państwa zamrożonych konfliktów – Abchazję, Republikę Górskiego Karabachu, Naddniestrze i Osetię Południową.

Rząd federalny szanse na pozytywne rozwiązanie kwestii Naddniestrza upatrywał w wyborze Dimitrija Miedwiewa na prezydenta Federacji Rosyjskiej w 2008 r. W odbiorze niemieckim „Dima” wydawał się być inny aniżeli przesiąknięty radzieckim komunizmem W. Putin. Dlatego też wyrażano nadzieję, że po nowym wyborze na prezydenta kraju Rosja otworzy się na gospodarczą i polityczną współpracę z Zachodem.

Po wojnie gruzińsko-rosyjskiej w 2008 r. w Berlinie postulowano wzmocnienie niemieckiej i unijnej pomocy rozwojowej dla Europy Wschodniej w postaci Partnerstwa Wschodniego (PW) w celu zwiększenia stabilizacji tego regionu. Otwarcie jednak w Berlinie sygnalizowano, że Partnerstwo Wschodnie nie może mieć antyrosyjskiego ostrza, stanowić pierwszego etapu akcesji do Unii Europejskiej krajów wschodnioeuropejskich i stanowić konkurencji dla preferowanego przez Berlin unijnego programu Partnerstwa dla Modernizacji z Rosją (PdM). W ramach Partnerstwa Wschodniego Niemcy najbardziej zainteresowani byli działaniami na rzecz pogłębienia relacji gospodarczych z krajami partnerskimi. Z punktu widzenia RFN, kraje te uważane były za atrakcyjny obszar dla niemieckich eksporterów i inwestorów ze względu na perspektywę wzrostu gospodarczego i związany z tym popyt wewnętrzny, tanią siłę roboczą, bliskość geograficzną, związki kulturowe i rosnącą znajomość specyfiki tego regionu wśród niemieckich firm (Gotkowska, 2010).

Memorandum z Meseburga

W dniach 4–5 czerwca 2010 r. na nieformalnym spotkaniu kanclerz Merkel z prezydentem Miedwiediewem na zamku Meseberg w Brandenburgii niemiecka przywódczyni zaproponowała, aby w interesie bezpieczeństwa europejskiego, oba kraje wniosły również wkład w rozwiązywanie problemów Naddniestrza. We wspólnym memorandum – ku zdziwieniu unijnych partnerów Niemiec – zaproponowano utworzenie Unijno-Rosyjskiego Komitetu Politycznego i Bezpieczeństwa, którego członkami mieliby być ministrowie spraw zagranicznych państw członkowskich UE oraz Rosji (S. Ławrow) wraz z Wysokim Przedstawicielem UE ds. Wspólnej Polityki Zagranicznej i Bezpieczeństwa (C. Ashton). Gremium to miałoby opracować zasady funkcjonowania cywilnego i wojskowego „mechanizmu zarządzania konfliktami” w Europie.

W dniach 18–19 października 2010 r. w Deauville we Francji odbyło się pierwsze od 2006 r. trójstronne spotkanie przywódców Rosji, Niemiec i Francji. Miałoby to umożli-

wieć postęp w rozwiązaniu „zamrożonego” konfliktu w Naddniestrzu (*Statement for the France-Germany-Russia Summit...*, 2010). 9 września 2011 r. na nieformalnych rozmowach w bawarskim Bad Reichenhall spotkali się przedstawiciele „5” (Rosja, Ukraina, OBWE, w charakterze obserwatorów USA oraz Unia Europejska) oraz „2” (Naddniestrze i Mołdawia), aby ustalić procedury późniejszych rokowań. W Niemczech uznano to za sukces, a obecny w USA z wizytą minister spraw zagranicznych RFN Guido Westerwelle w kilkanaście dni później uznał to za przełamanie istniejącego impasu i dobrą perspektywę na przyszłość (*Außenminister Westerwelle begrüßt...*, 2011).

Zgodnie przyjętym harmonogramem, w dniach 30.11–1.12.2011 r. w Wilnie doszło do uzgodnionego w Mesebergu pierwszego spotkania w formacie „5+2”, które miało znowu bardziej formalny charakter. Rząd niemiecki wiele sobie obiecywał po kolejnym spotkaniu przewidzianym w lutym 2012 r. w Dublinie (*Antwort der Bundesregierung...*, 2012).

Generalna strategia działania rządu w Berlinie przekazana parlamentarzystom Bundestagu pod koniec 2011 r. w formie sprawozdania Auswärtiges Amt sprowadzała się do dwóch punktów: 1) budowy atmosfery zaufania pomiędzy władzami z Kiszyniowa i Tyraspolu; 2) włączenia Rosji w rozwiązanie konfliktu o Naddniestrze. Powtórzono, że rząd niemiecki „niezmiennie” (*unverändert*) żąda od FR wycofania wszystkich sił zbrojnych niewchodzących w skład kontyngentu pokojowego z Naddniestrza wraz ze sprzętem, a inspektorzy z Niemiec i państw NATO są w każdej chwili gotowi do nadzorowania tego procesu.

W kwietniu 2011 roku w ramach wyjazdu studyjnego (*Demokratische Strukturen und Föderalismus*) zaproszono do Niemiec wysokich rangą przedstawicieli z Naddniestrza i Mołdawii. Organizowano spotkania ekspertów z różnych dziedzin gospodarki i handlu, a inspirowała te spotkania m.in. ambasada niemiecka w Kiszyniowie. Takim dobrym sygnałem z punktu widzenia Niemiec było uruchomienie połączenia kolejowego pomiędzy Naddniestrzem i Mołdawią w marcu 2012 r. Rząd w Kiszyniowie wiązał z tym nadzieje na powiększenie ruchu towarowego przez Naddniestrze do ukraińskiej Odessy (*Deutschlands stille Transnistrien-Diplomatie*, 2012). Symptomy odwilży w Mołdawii zauważalne były po wyborze N. Tomoiftiego na prezydenta państwa oraz w Naddniestrzu Jewgienija Szewczuka na głowę państwa. Przywódca Nadniestrza spotkał się z mołdawskim premierem V. Filatem, aby uregulować najprostsze, podstawowe kwestie współpracy (Lubicz-Miszewski, s. 135–136).

20 czerwca 2012 r. na zaproszenie Urzędu Spraw Zagranicznych w bawarskim Rottach-Egern doszło do poufnych rozmów pomiędzy przedstawicielami Mołdawii i Naddniestrza. Zabiegał o to Manfred Grund deputowany do Bundestagu z CDU i przewodniczący zarządu Forum Niemiecko-Mołdawskiego. Nie przyniosły one jednak żadnego postępu w sprawie przyszłości Naddniestrza (*Ibidem*). Poza propagandową otoczką niewiele też przyniosła pierwsza wizyta niemieckiej kanclerz w Kiszyniowie, która odbyła się 22 sierpnia 2012 r. Miała ona umocnić proeuropejskie nastawienie Mołdawii. Premier V. Filat i prezydent N. Timoifti doczekali się od Merkel pochwał za wzorowe wprowadzanie zasad Partnerstwa Wschodniego (*Politische Geste...*, 2012, *Bundeskanzlerin Merkel besucht die Republik Moldau*, 2012).

Powtórny wybór W. Putina na urząd prezydenta FR w 2012 r. postawił pod znakiem zapytania możliwość uregulowania problemów Naddniestrza i Mołdawii. Jesienią

2012 r. stosunki Rosja–Unia Europejska znacznie ochłodziły się z powodu niedemokratycznych zmian w prawodawstwie rosyjskim (Ludwig, 2012). Z punktu widzenia polityki UE i Niemiec trudno było zakreślić scenariusz pewny, pokojowy dla Mołdawii i Naddniestrza po wyborze prorosyjsko nastawionego W. Janukowycza na Prezydenta Ukrainy. Choć początkowo wasał W. Putina stwarzał pozory balansowania między UE a Rosją, to pomimo paraflowania w 2012 roku umowy z UE, w 2013 roku Ukraina nie podpisała umowy stowarzyszeniowej z UE. W wyniku tego na Ukrainie doszło do zamieszek, a później walk pomiędzy zwolennikami integracji kraju z Unią Europejską a Janukowiczem, który stał na stanowisku zbliżenia z Rosją. Po krwawych walkach Janukowycz musiał opuścić Ukrainę i schronić się w Rosji. Triumfowali więc zwolennicy integracji Ukrainy ze strukturami unijnymi. Reakcją Moskwy na zaistniałą sytuację była aneksja Krymu rok później w 2014 roku. Nałożone przez UE i USA sankcje na Rosję, a także wykluczenie jej z grupy G8 nie zmieniły podejścia Niemiec do Rosji. Oficjalnie potępiono włączenie Krymu i Sewastopola do Rosji, obiecano pomoc finansową dla Ukrainy. Jednocześnie Berlin był otwarty na dialog z Moskwą. W obliczu tego UE podjęła decyzję o przyspieszeniu podpisania umów stowarzyszeniowych z Gruzją i Mołdawią.

Perspektywa podpisania układu stowarzyszeniowego Mołdawii z UE spowodowała wzrost napięcia na linii Kiszyniów–Tyraspol–Moskwa. Parlament tego separatystycznego regionu Mołdawii zwrócił się do rosyjskich deputowanych, by przy modyfikowaniu ustawodawstwa z okazji aneksji Krymu, stworzyli możliwość przyłączenia Naddniestrza do Federacji Rosyjskiej. Rosjanie jednak nie zdecydowali się na eskalację napięcia i nie podjęli na ten temat merytorycznej dyskusji. Równolegle na szeroką skalę w rosyjskich mediach podjęto ofensywę propagandową mającą zniechęcić Mołdawię do zbliżenia z UE (Schmidt, 2014).

Rząd mołdawski początkowo skrytykował otwarcie aneksję Krymu, ale wobec groźby zaostrzenia sankcji gospodarczych ze strony Rosji (zakaz m.in. importu wina mołdawskiego) i uzależnienia od dostaw surowców energetycznych, krytykę tę szybko wytłumiono. Podżeganie do separatyzmu inicjowane w regionie Gaugazji przez zwolenników Moskwy zdeterminowały taktykę Niemiec i unijnych sojuszników wobec Mołdawii. Ułatwienia wizowe, które otrzymała Mołdawia, a także istotna pomoc finansowa przyczyniły się do poprawy atmosfery w regionie. Nawet Naddniestrzańska Republika Mołdawaska otrzymała status państwa objętego strefą wolnego handlu.

Szczyt Partnerstwa Wschodniego w Rydze spędził sen z powiek wszystkim orędownikom rychłej integracji Mołdawii ze strukturami unijnymi. W deklaracji udało się powtórzyć tylko zapewnienie o „uznaniu europejskich aspiracji” i „poszanowaniu europejskiego wyboru” tych krajów Partnerstwa, które podpisały umowy stowarzyszeniowe z Unią (Joint Declaration of the Eastern Partnership Summit, 2015).

Po szczycie w Rydze Moskwa nie mogła pogodzić się z podpisaniem przez Kiszyniów umowy stowarzyszeniowej z UE. W swoim stylu prowadziła antymołdawską retorykę, wspierając głośno separatystów naddniestrzańskich, zakazano podejmowania pracy przez Mołdawian w Rosji.

W 2016 r. Niemcy objęły przewodnictwo w OBWE i złożyły deklarację o większym zaangażowaniu w rozwiązanie konfliktu o Naddniestrze. Na pełnomocnika ds. Naddniestrza minister Steinmeier jako urzędujący przewodniczący OBWE mianował

doświadczonego niemieckiego dyplomaty Corda Meiera-Klodta, późniejszego ambasadora RFN w Bukareszcie. Zastrzegał, że Niemcy będą się zachowywać jako mediatorzy i pośrednicy przestrzegania uzgodnionych zasad i warunków ramowych. Celem przewodnictwa RFN w ramach OBWE miało być „znalezienie rozwiązania w ramach suwerennej Republiki Mołdawii, w jej integralności terytorialnej i ze specjalnym statusem Naddniestrza” (*Transnistrien: Von einer gemeinsamen Vision weit entfernt*, 2016). W dniach 25–26 lipca tegoż roku Steinmeier jako przewodniczący OBWE złożył wizytę w Kiszyniowie i Tyraspolu, apelując o budowę atmosfery zaufania pomiędzy zwaśnionymi stronami. Nie liczył na sukces, choć za taki uznać można było otwarcie w jego obecności zniszczonego w 1992 r. mostu granicznego na Dniestrze pomiędzy Gura-Bicului i Bicioc. Generalnie jego podróż miała pokazać, że Niemcy nie pozostają bezczynni i próbują szukać jakichś rozwiązań (*Steinmeier: Transnistrien-Konflikt mit kleinen Schritten lösen*, 2016).

Zmiana na stanowisku prezydenta Mołdawii w 2016 roku nie sprzyjała utrzymaniu przez Kiszyniów proeuropejskiego kursu. Prorosyjski prezydent Igor Dodon wyrażał dosadnie swoją opinię o zbyt szybkim i tym samym pochopnym podjęciu decyzji przez jego kraj o podpisaniu umowy stowarzyszeniowej z UE. Potwierdził te słowa podczas spotkania w Moskwie w 2017 roku.

Kolejny szczyt Partnerstwa Wschodniego z 2017 roku, który odbył się w Brukseli nie zmienił zasadniczo podejścia UE do partnerów wschodnich. Podobnie jak na szczycie w Rydze, uznano aspiracje krajów objętych projektem. Zadeklarowano również wsparcie integralności terytorialnej, niepodległości i suwerenności wszystkich swoich partnerów i zaapelowano o odnowienie wysiłków na rzecz pokojowego i zgodnego z prawem międzynarodowym rozwiązania nierozstrzygniętych konfliktów w regionie (*Szczyt Partnerstwa Wschodniego*, 2017).

W trzy dni później, 27 listopada w Wiedniu odbyła się kolejna runda negocjacyjna w formacie 5+2. Podczas spotkania obydwie strony potwierdziły oficjalnie wcześniejsze uzgodnienia, a także zobowiązały się do rozwiązania w ciągu najbliższych miesięcy kolejnych istotnych problemów dwustronnych, w tym m.in. wprowadzenia jednolitych (dla Mołdawii i Naddniestrza) tablic rejestracyjnych, umożliwiających legalne poruszanie się poza granicami Mołdawii samochodom zarejestrowanym w separatystycznym regionie (Całus, 2017).

W kolejnych latach OBWE, UE oraz Niemcy naciskały na Rosję, aby ta wycofała swoje wojska z Naddniestrza. Podczas posiedzenia Zgromadzenia Parlamentarnego OBWE, które odbyło się 11 lipca 2018 r., została przyjęta rezolucja w kwestii „całkowitego wycofania zagranicznych sił zbrojnych z terytorium Republiki Mołdowa”, rosyjska delegacja demonstracyjnie opuściła salę posiedzeń na znak protestu (Kacewicz, 2018).

Moskwie zależało na utrzymaniu wojsk w regionie po to, aby destabilizować sytuację. Niemiecka dyplomacja w tym czasie starała się grać na obu fortepianach. Na stronach Auswärtiges Amt zamieszczono podstawową zasadę działalności niemieckiej dyplomacji w tym obszarze: „Niemcy liczą na poprawę sytuacji w drodze negocjacji. Najważniejszy cel: zachowanie suwerenności i integralności terytorialnej Mołdawii przy jednoczesnym nadaniu regionowi Naddniestrza specjalnego statusu. W tym celu Niemcy wspierają mediacyjną rolę niezależnej OBWE, której członkiem jest także Rosja” (Torz, 2022).

Kolejne wybory parlamentarne w Mołdawii z 2019 roku nie przyczyniły się do wyznaczenia jednoznacznego kierunku w polityce zagranicznej Kiszyniowa. Koalicja Partii Socjalistycznej z proeuropejskim ACUM nie dawały pewności co do trwałości systemu władzy w kraju. W wyłonienie nowego gabinetu zaangażowały się: USA, Rosja oraz UE.

Wkrótce po wyborach liderka proeuropejskiego ugrupowania oraz premier rządu Maia Sandau spotkała się w Berlinie z kanclerz A. Merkel 19 lipca 2019 roku. Podczas spotkania kanclerz Niemiec poparła nowy proeuropejski rząd Mołdawii. Zasugerowała kontynuację drogi reform i zaostrzenie walki z powszechną korupcją (*Reformen „aus ganzem Herzen“ unterstützen*, 2019).

W 2021 roku odbyły się kolejne wybory parlamentarne w Mołdawii, w których triumfowała partia PAS. Zdobyła ona bezwzględną większość 63 głosów. Na drugim miejscu uplasował się Blok Komunistów i Socjalistów z 32 miejscami, a trzecie miejsce przypadło w udziale prorosyjskiej partii SOR – 6 miejsc w parlamencie. Do wybuchu pełnoskalowej wojny na Ukrainie w 2022 roku sytuacja w Mołdawii nie uległa znacząco zmianie. W dalszym ciągu ścierały się tam siły nastawione na proeuropejski kierunek w polityce zagranicznej z prokremlowskimi zwolennikami ściślejszej współpracy Mołdawii z Rosją. Tę tendencję oddawało również nastawienie społeczeństwa mołdawskiego do konfliktu na Ukrainie, który rozpoczął się w lutym 2022 roku. Według sondażu WatchDog i IPIS z maja 2022 roku, 41% badanych uważało działania Rosji za „nieuzasadnioną agresję”, 23% za „obronę republik donbaskich”, a 16% – za „denazyfikację Ukrainy” (Pieńkowski, 2024). W tym okresie Kiszyniów w oficjalnych działaniach prowadził politykę życzliwej neutralności wobec walczącej z Rosją Ukrainy. Zaoferował pomoc humanitarną, jednocześnie odcinając się od podejrzeń o wspieranie militarne Kijowa, aby nie narazić się Rosji. Mołdawia była w tym czasie całkowicie uzależniona od dostaw rosyjskiego gazu. Wyrażała także obawę o prowokacyjne działania samowładnej republiki Naddniestrza, które mogłyby wciągnąć kraj w wojnę.

Zbrojna napaść Rosji na Ukrainę przewartościowała działania Unii Europejskiej oraz Mołdawii. Przede wszystkim dała duży impuls Kiszyniowowi do zintensyfikowania współpracy z Unią Europejską. Od czerwca 2022 roku Republika Mołdawii jest oficjalnym kandydatem do członkostwa w UE (Żornaczuk, 2024). a w grudniu 2023 roku Rada Europejska podjęła decyzję o rozpoczęciu negocjacji akcesyjnych z Mołdawią. W październiku 2024 roku Mołdawia przeprowadziła – nie bez problemów – referendum w sprawie wpisania członkostwa w UE jako celu w swojej konstytucji. Kiszyniów wyznaczył ambitny program reform gospodarczych na drodze do UE, który Niemcy wraz z wiodącymi partnerami europejskimi wydatnie wspierały. Jeszcze w 2022 roku ówczesna minister spraw zagranicznych RFN Analena Bearbock wraz z francuskimi oraz rumuńskimi sojusznikami uruchomiła Platformę Wsparcia dla Mołdawii. W oparciu o jej program Niemcy wraz z europejskimi sojusznikami skoncentrowali uwagę na cyberobronie, bezpiecznych dostawach energii oraz wspieraniu reform w Mołdawii. Od 2022 roku odbyło się kilka takich konferencji, między innymi w Berlinie, Bukareszcie, Paryżu, Kiszyniowie, podczas których Berlin stał na stanowisku budowania solidarności, trwałych fundamentów współpracy oraz partnerstwie (www.auswaertiges-amt.de, 2024). W tym okresie działania zarówno Unii Europejskiej, jak i Niemiec zmierzały do wsparcia politycznych działań mołdawskich orędowników integracji europejskiej

i utrzymania w społeczeństwie mołdawskim atmosfery sprzyjającej integracji europejskiej. Było to o tyle istotne, że Kiszyniów czekały ważne wybory najpierw prezydenckie w 2024 roku, a następnie parlamentarne w 2025 roku.

W październiku 2024 roku odbyły się wybory prezydenckie w Mołdawii. Z dużymi nadziejami, ale jednocześnie z obawami w stolicach europejskich, w tym w Berlinie oczekiwano rezultatów wyborów. Zakończyły się one triumfem proeuropejskiego kierunku w polityce zagranicznej Kiszyniowa. W wyborach prezydenckich, w drugiej turze zwyciężyła Maia Sandu liderka prozachodniej Partii Działania i Solidarności (PAS) z wynikiem 42,1% głosów. Drugie miejsce zajął wspierany przez prorosyjską Partię Socjalistów – Aleksandr Stoianoglo z rezultatem 26,3% głosów. Na trzecim miejscu znalazł się lider ugrupowania Nasza Partia – Renato Usati z wynikiem 13,7% głosów. Jak już wcześniej wspomniano, równocześnie z wyborami prezydenckimi zorganizowano referendum w sprawie członkostwa Mołdawii w Unii Europejskiej, w którym nieznaczna większość społeczeństwa mołdawskiego opowiedziała się za członkostwem kraju w Unii Europejskiej.

Jeszcze przed rozpoczęciem wyborów prasa niemiecka przestrzegała przed możliwymi manipulacjami wyborczymi Moskwy. Jak zauważono nawet w dniu wyborów, mieszkańcy Kiszyniowa informowali reporterów Niemieckiej Agencji Prasowej, że w poprzednim tygodniu otrzymywali telefony z prośbą o oddanie głosu na kontrkandydata Sandau – Stoianoglo. Niektórzy twierdzili również, że oferowano im za to pieniądze. Policja ostrzegała mieszkańców za pomocą komunikatów z głośników w supermarketach i SMS-ów przed kupowaniem głosów (<https://www.tagesschau.de>, 2025).

Wynik wyborów prezydenckich w Mołdawii wzbudził duże emocje w stolicach krajów europejskich, w tym w Niemczech. Na łamach dziennika „Die Welt” zacytowano słowa Przewodniczącej Komisji Europejskiej Ursuli von der Leyen, która pogratulowała 52-letniej byłej pracownicy Banku Światowego – Mai Sandu – zwycięstwa w wyborach. Powiedziała, że z niecierpliwością oczekuje dalszej współpracy z Sandu „na rzecz europejskiej przyszłości Mołdawii jej mieszkańców” (www.welt.de, 2025).

Radości w Warszawie nie krył także premier Polski Donald Tusk. Oceniał, że wyniki wyborów w Mołdawii świadczą o prawdziwej odwadze narodu mołdawskiego i prezydent Mai Sandu „Nie tylko uratowaliście demokrację i utrzymaliście europejski kurs, ale także powstrzymaliście Rosję przed próbami przejścia kontroli nad całym regionem” (PAP, 2024).

Przed nadmiernym optymizmem po wyborach w Mołdawii przestrzegał analityk Ośrodka Studiów Wschodnich Kamil Całus. Jak zauważył nieprzekroczenie przez liderkę PAS w I turze wyborów prezydenckich 50% głosów wynikało z niezrealizowania obietnic przedwyborczych Sandu. Jego zdaniem społeczeństwo mołdawskie czuło się rozczarowane z powodu nierozliczenia rządzących kilka lat wcześniej skorumpowanych oligarchów. Za jedyne sukcesy Sandu i jej zwolenników analityk uznał rozpoczęcie rozmów akcesyjnych z UE (Całus, 2024).

W lipcu 2025 roku, jeszcze przed wyborami parlamentarnymi w Mołdawii odbył się szczyt Mołdawia – Unia Europejska. Jego głównym celem było wzmocnienie za strony Brukseli poparcia dla Kiszyniowa w staraniach o akcesję do Wspólnot Europejskich oraz utrzymanie w społeczeństwie mołdawskim proeuropejskich nastrojów. Jak ocenili analitycy PISM Jakub Pieńkowski oraz Tomasz Żornaczuk, szczyt ten miał głównie

znaczenie symboliczne. Przewodnicząca Komisji Europejskiej Ursula von der Leyen oraz Przewodniczący Rady Europejskiej António Costa w deklaracji końcowej szczytu powtórzyli zamiar jak najszybszego otwarcia kłastrów akcesyjnych, czyli realnego rozpoczęcia negocjacji członkowskich z Mołdawią. Zapowiedzieli ponadto gotowość organizowania regularnych szczytów UE–Mołdavia, a także zapowiedzieli wypłatę pierwszej transzy – 270 mln euro z łącznej kwoty 1,9 mld euro w ramach Planu wzrostu dla Mołdawii (Pieńkowski, Żornaczuk, 2025).

Kilka tygodni później podobny cel – wzmocnienia przekonania narodu mołdawskiego o korzyściach z członkostwa w UE – przyświecał przywódcom Polski, Niemiec oraz Francji. W kolejną rocznicę uzyskania niepodległości przez Mołdawię przywódcy Trójkąta Weimarskiego potępił rosyjską agresję na Ukrainę oraz podtrzymali proeuropejskie poparcie dla starań Kiszyniowa o akcesję. Podczas spotkania kanclerz Friedrich Merz przestrzegał przed rosyjską ingerencją w mołdawskie wybory: „W okresie poprzedzającym nadchodzące wybory parlamentarne w tym kraju nie ma dnia bez zmasowanych ataków hybrydowych ze strony Rosji. Mołdawska demokracja jest na celowniku, zarówno online, jak i offline. Wolne, otwarte, liberalne społeczeństwo jest na celowniku” (<https://pl.euronews.com>, 2025), – ostrzegł. W długim wystąpieniu dodał również, że drzwi do Unii Europejskiej są dla Mołdawii otwarte, a Niemcy będą nadal wspierać ten proeuropejski kurs, między innymi wysyłając ekspertów wspierających politykę reform Mołdawii. „Występujemy razem przeciwko rosyjskiej agresji: Niemcy, Francja i Polska stoją po stronie Mołdawii, by zachować jej wolność i suwerenność. Wojna musi zakończyć się jak najszybciej, ale nie za cenę kapitulacji Ukrainy – postulował kanclerz RFN (www.bundeskanzler.de/bk-de/suche/bundeskanzler-merz-reist-in-die-republik-moldau-2381216, 2025).

Przed wyborami parlamentarnymi w Mołdawii w 2025 roku na łamach *Deutsche Welle* pojawił się artykuł zatytułowany: *Republika Mołdawii. Wybór między Europą a Rosją*. W opublikowanym materiale Keno Verseck ocenił, że z powodów prestiżowych Moskwa nie może pozwolić sobie na porażkę jej mołdawskich popleczników w jesiennych wyborach parlamentarnych. Grupa ta skupiona głównie w Bloku Patriotycznym pod przewodnictwem byłego prezydenta Mołdawii Igora Dodona postuluje zmianę wektora polityki zagranicznej Mołdawii z europejskiego na rosyjski i postuluje włączenie kraju do Wspólnoty Niepodległej Państw oraz Unii Euroazjatyckiej. W przypadku pozostania na europejskim kursie przeciwnicy integracji europejskiej grożą przed zniszczeniem mołdawskiego rolnictwa, „wprowadzeniem ideologii LGBTQ” i wciągnięciem kraju w wojnę z Federacją Rosyjską (Verseck, 2025). Jak zauważył Autor, Kreml do tego stopnia jest zdeterminowany, aby wytrącić Mołdawię jej proeuropejski kierunek w polityce zagranicznej, że ucieka się do gróźb. Autor zacytował słowa ambasadora Rosji w Mołdawii Olega Ozerowa, który wyraźnie opowiedział się za zachowaniem integralności terytorialnej i neutralności Republiki Mołdawii. Jak zaznaczył przykład Ukrainy pokazuje, co się stanie, jeśli zrezygnuje ona ze swojego neutralnego statusu.

28 września 2025 roku odbyły się w Mołdawii wyczekiwane wybory parlamentarne. Zwyciężyło w nich proeuropejskie ugrupowanie PAS, które zdobyło samodzielną większość, 55 mandatów, w 101-miejscowym parlamencie Mołdawii. Drugie miejsce zajął prorosyjski Blok Patriotyczny z 26 mandatami. Na trzecim miejscu znalazła się nowa partia w parlamencie – Blok Alternatywa, które zdobyło 8 miejsc w mołdawskim parlamencie. Na dobry wynik proeuropejskiego ugrupowania Mai Sandu wpłynęła między

innymi postawa licznej diaspory mołdawskiej, z której ponad milion mieszka w Unii Europejskiej. Na korzyść zwycięzców przemawiał również fakt, że od 2022 roku partia PAS w swojej kampanii wyborczej przestrzegała społeczeństwo o możliwym zejściu z proeuropejskiego kursu kraju w przypadku zwycięstwa Bloku Patriotycznego i możliwym powrocie do władzy skorumpowanego oligarchy Vlade Plahotniuca, który do lipca 2019 roku z ramienia Demokratycznej Partii Mołdawii był posłem do mołdawskiego parlamentu. Choć Rosja w różny sposób starała się wpłynąć na wynik wyborów, to jej starania nie odniosły sukcesu. Maia Sandu wraz z rządem oskarżyła Rosję o próby wpłynięcia na wynik wyborów poprzez kupowanie głosów oraz dezinformację. Znany analityk ds. bezpieczeństwa, stosunków UE–Rosja, specjalista ds. spraw polityki zagranicznej i bezpieczeństwa Rosji Stanislav Secieru zwrócił też uwagę na cyberataki Rosji i groźby podłożenia bomb w lokalach wyborczych (<https://www.welt.de>, 2025).

Tuż po wyborach parlamentarnych Friedrich Merz, Emanuel Macron oraz Donald Tusk opublikowali wspólne oświadczenie, w którym pogratulowali społeczeństwu mołdawskiemu niezłomnej postawy. Przywódcy państw Trójkąta Weimarskiego potwierdzili kontynuowanie wsparcia demokratycznej drogi, za którą opowiedziało się społeczeństwo mołdawskie. „Jesteśmy zdecydowani nadal wspierać demokratyczny rozwój, reformy i wzrost gospodarczy Mołdawii, a także wzmacniać jej odporność, w szczególności na drodze do Unii Europejskiej. UE i Mołdawia mają wspólną przyszłość” (*Joint Statement by Emmanuel Macron...*, 2025).

Podsumowanie

Wyniki ostatnich wyborów parlamentarnych pokazują, że Rosja nie zrealizowała gruzińskiego scenariusza z 2008 r. Nie udało jej się na tyle skutecznie wesprzeć lojalnego wobec Moskwy ugrupowania, aby wygrać wybory, i tym samym przejąć kontrolę nad Mołdawią, a także oddalić kraj od Zachodu. Jednak przyszłość Mołdawii jest wypadkową wielu czynników. Nie jest przesądzone, że po ostatnich wyborach parlamentarnych oraz prezydenckich kierunek, w jakim będzie zmierzała Mołdawia, został wyraźnie utrwalony na proeuropejski. Wiele będzie zależało od rezultatów trwającej wojny na Ukrainie oraz postawy mocarstw światowych przede wszystkim USA, UE, w tym Niemiec Francji. Sytuację w tym najbiedniejszym i najszybciej wyludniającym się kraju Europy komplikuje fakt, że Rosja traktuje Naddniestrze jako swoją strefę wpływów – bliską zagranicę – i pomimo trwających od kilkunastu lat nacisków ze strony UE oraz Niemiec, USA, OBWE na to, aby wycofała z tego terytorium swoje wojska w dalszym ciągu je tam utrzymuje, chcąc utrzymać wpływy w regionie.

Niemcy są kluczowym państwem Unii Europejskiej, na którego wsparcie Mołdawia chce móc liczyć. Berlin jest jednym z najważniejszych partnerów handlowych Mołdawii. Niemieckie firmy dokonują w tym kraju znacznych inwestycji bezpośrednich, szczególnie w branży motoryzacyjnej. Pogłębiona i kompleksowa umowa o wolnym handlu (DCFTA) oraz dodatkowe liberalizacje przyjęte przez UE w celu złagodzenia rosyjskich ograniczeń handlowych ułatwiły rozwój wzajemnych relacji gospodarczych między krajami i miały pozytywny wpływ na gospodarkę Kiszyniowa. Progress jednak wyhamował wraz z nadejściem pandemii COVID-19 oraz agresją Rosji na Ukrainę w 2022 roku. Sytuacja ta dopro-

wadziła do kryzysu energetycznego, który ujawnił się po wygaśnięciu umowy tranzytowej Mołdawia– Rosja na rosyjski gaz w dniu 1 stycznia 2025 roku. W odpowiedzi na to UE przyjęła kompleksowy pakiet pomocowy, a Niemcy również udzieliły dwustronnej pomocy w celu złagodzenia ostrego kryzysu energetycznego w Mołdawii. Jak pokazały ostatnie wybory parlamentarne z 2025 roku w Mołdawii, Kreml prowadzi wobec Kiszyniowa wojnę informacyjną, eskaluje konflikt w regionie i próbuje go zdestabilizować. Reakcją na to jest wydatna pomoc i wsparcie finansowe dla Kiszyniowa ze strony Brukseli oraz Niemiec. Jeszcze przed wspomnianymi wyborami parlamentarnymi popłynął w stronę Kiszyniowa strumień pieniędzy. Dodatkowe 18,9 mln euro w ramach Mechanizmu Reform i Wzrostu, wchodzące w skład 1,9 mld euro dotacji i pożyczek przewidzianych na lata 2025–2027. Podczas wizyty w Mołdawii w kwietniu 2025 roku ówczesna minister spraw zagranicznych Niemiec Annalena Baerbock poinformowała o wsparciu Mołdawii kwotą 37 milionów euro na pomoc energetyczną w ramach funduszu redukcji jej wrażliwości energetycznej. Kwota ta jest częścią łącznej sumy 230 milionów euro przekazanych przez RFN dla Mołdawii od 2022 roku. Jak zasugerowała ówczesna szefowa MSZ Niemiec: „W ciągu najbliższych dwóch lat zarówno na poziomie europejskim, jak i niemieckim będziemy jeszcze mocniej wspierać niezależność energetyczną Mołdawii oraz jej pełną integrację z europejskim rynkiem energetycznym”.

Do 2022 roku Niemcy hołdując zasadom *soft power* w stosunkach międzynarodowych i będąc przekonanym, że budowa przez lata mocarstwa cywilnego, silnego gospodarczo państwa opartego o politykę wstrzemięźliwości, propagującego wartości moralne oraz multilateralizm w stosunkach międzynarodowych będą właściwą drogą do wywierania wpływu na środowisko międzynarodowe, mocarstwa światowe oraz strony potencjalnych konfliktów. Dlatego też Berlin widział możliwość rozwiązania problemu Naddniestrza w oparciu o te instrumenty i w porozumieniu lub przy udziale Rosji. Po wybuchu pełnoskalowej wojny na Ukrainie Niemcy zdają sobie sprawę, że wspomniane mechanizmy nie mogą być skutecznym sposobem rozwiązania takiego „zamrożonego konfliktu” jak konflikt o Naddniestrze, a Rosja jest niewiarygodnym, awanturniczym państwem w stosunkach międzynarodowych.

Bibliografia

Antwort der Bundesregierung auf die Kleine Anfrage der Abgeordneten Viola von Cramon-Taubadel, Volker Beck (Köln), Marieluise Beck (Bremen), weiterer Abgeordneter und der Fraktion BÜNDNIS 90 DIE GRÜNEN. Stand des Meseberg-Memorandums, Deutscher Bundestag Drucksache 17/8239, <http://dipbt.bundestag.de/dip21/btd/17/082/1708239.pdf>, 12.01.2024.

Außenminister Westerwelle begrüßt Entschluss zur Wiederaufnahme offizieller 5+2-Verhandlungen, AA. Bundeskanzlerin Merkel besucht die Republik Moldau, Die Bundeskanzlerin, <https://www.bundeskanzlerin.de/bkin-de/aktuelles/bundeskanzlerin-merkel-besucht-die-republik-moldau-704964>, 18.12.2023.

Bundestag. Drucksache 15/3052, <http://dipbt.bundestag.de/dip21/btd/15/030/1503052.pdf>.

Całus K. (2024), *Wybory prezydenckie i referendum w Mołdawii. Żółta kartka dla obozu prozachodniego*, Ośrodek Studiów Wschodnich z 21 października.

Całus K., *Naddniestrze wejdzie w skład Mołdawii? Kulisy porozumienia moldawsko-naddniestrzańskiego*,

- Cantone S., Lory G., *Dlaczego Unia Europejska boi się utracić Moldawię?*, <https://pl.euronews.com/europa/2025/08/27/dlaczego-unia-europejska-boi-sie-utracic-moldawie>, 10.10.2025.
- Den Weg zur Einheit und Demokratisierung in der Republik Moldau unterstützen. Antrag der Fraktionen der SPD, CDU/CSU, BÜNDNIS 90/DIE GRÜNEN und FDP.*
- Deutschlands stille Transnistrien-Diplomatie*, Deutsche Welle, 20.06.2012, <https://www.dw.com/de/deutschlands-stille-transnistrien-diplomatie/a-16037114>, 17.12.2023.
- Deutschlands stille Transnistrien-Diplomatie*, Deutsche Welle, 20.06.2012.
- Dima N. (1999), „*The Moldavian-Dnestr Republic. A Geo-Political Game*”, „The Journal of Social, Political, and Economic Studies”.
- EU hält Ostpartner auf Distanz*, „Die Zeit”, 22.05.2015.
- Freie Willensbildung in Transnistrien nicht möglich*, Deutsche Welle, 21.09.2006, <https://www.dw.com/de/freie-willensbildung-in-transnistrien-nicht-m%C3%B6glich/a-2180593>, 11.12.2023.
- Gipfel-Teilnehmer streiten über Bewertung der Krim-Krise*, „Süddeutsche Zeitung”, 21.05.2015.
- Gotkowska J., *Niemcy wobec Partnerstwa Wschodniego*, „Komentarze OSW” z 18.06.2010, <http://www.osw.waw.pl/pl/publikacje/komentarze-osw/2010-06-18/niemcy-wobec-partnerstwa-wschodniego>, 25.01.2024.
- http://www.auswaertigesamt.de/DE/Infoservice/Presse/Meldungen/2011/110922_BM_Transnistrien_Verhandlungen.html, 12.01.2024.
- <https://belsat.eu/pl/news/onz-wzywa-rosje-by-wycofala-wojsko-z-naddniestrza-a-moskwa-odmawia/>, 18.12.2023.
- <https://studium.uw.edu.pl/tv8-niemcy-przekaza-moldawii-37-mln-euro-na-wzmocnienie-sektora-energetycznego/> (dostęp: 20.05.2025).
- <https://www.auswaertiges-amt.de>
- <https://www.auswaertiges-amt.de/de/newsroom/regierungspressekonferenz-2680940>, 20.10.2025.
- <https://www.bundestkanzler.de> <https://www.bundestkanzler.de/bk-de/suche/bundestkanzler-merz-reist-in-die-republik-moldau-2381216>, 20.10.2025.
- <https://www.bundesregierung.de/breg-de/aktuelles/merkel-empfaengt-sandu-1648018>, 16.01.2024.
- <https://www.dw.com/de/merkel-noch-keine-eu-perspektive-f%C3%BCr-moldau/a-49614306>, 16.01.2024.
- <https://www.eastbook.eu/2017/12/07/naddniestrze-wejdzie-w-sklad-moldawii-kulisy-porozumienia-moldawsko-naddniestrzanskiego/>, 24.01.2024.
- <https://www.welt.de>, Europafreundliche Amtsinhaberin gewinnt Wahl in Moldau klar, 11.10.2025.
- <https://www.welt.de/>, 10.10.2025.
- Joint Statement by Emmanuel Macron, President of the French Republic, Friedrich Merz, Chancellor of the Federal Republic of Germany, Donald Tusk, Prime Minister of the Republic of Poland, on the Parliamentary Elections in the Republic of Moldova*, <https://www.bundestkanzler.de/bk-de/suche/joint-statement-by-emmanuel-macron-president-of-the-french-republic-friedrich-merz-chancellor-of-the-federal-republic-of-germany-donald-tusk-prime-minister-of-the-republic-of-poland-on-the-parliamentary-elections-in-the-republic-of-moldova--2386320>, 20.10.2025.
- Kaciewicz M., *ONZ wzywa Rosję, by wycofala wojsko z Naddniestrza, a Moskwa odmawia*, <https://belsat.eu/pl/news/onz-wzywa-rosje-by-wycofala-wojsko-z-naddniestrza-a-moskwa-odmawia/>, 18.12.2023.
- Koszel B. (2000), *Secesja Chorwacji i Słowenii (1991) w polityce międzynarodowej*, w: *W kręgu polityki, dyplomacji i historii XX wieku*, red. B. Rakowski, A. Skrzypek, Łódź.
- Lubicz-Miszewski M. (2012), *Geneza, przebieg i próby przezwyciężenia konfliktu o Naddniestrze*, „Zeszyty Naukowe WSOWL”, nr 3.
- Ludwig M. (2012), *Russland Duma verabschiedet Gesetz über Hochverrat*, „Frankfurter Allgemeine Zeitung”, 24.10.2012.

- Merkel besucht Republik Moldau, „Die Zeit”, 22.08.2012.
- Merkel Urges Moldova To Speed Up Reform Pace, <https://www.rferl.org/a/merkel-urgues-moldova-to-speed-up-reform-pace/30058617.html>, 14.01.2024.
- Merkel: Noch keine EU-Perspektive für Moldau, Deutsche Welle, 16.07.2019.
- Moldauisch-deutsche Zusammenarbeit: Beispiele und Empfehlungen (2005), Friedrich-Ebert –Siftung, Kiew.
- Moldauisch-deutsche Zusammenarbeit: Beispiele und Empfehlungen (2005), Friedrich-Ebert Stiftung, Kiew.
- Neukirch C. (2006), *Krisenmanagement – Wiederaufnahme des Prozesses: die OSZE-Mission in Moldau 2004/2005*, „OSZE-Jahrbuch 2005”, Baden-Baden.
- Noack D. X., *Transnistrien im Fokus der Großmächte*, <http://www.imi-online.de/download/DN-Transnistrien-AusdruckOkt12.pdf>.
- PAP, *Premier Tusk do narodu moldawskiego*, <https://www.pap.pl/>, 11.10.2024.
- Pieńkowski J., <https://www.pism.pl/publikacje/ostrozna-postawa-moldawii-i-separatystycznego-naddniestrza-wobec-rosyjskiej-inwazji-na-ukraine>, 20 maja 2024.
- Pieńkowski J., Żornaczuk T. (2025), *Szczyt UE – Moldawia w cieniu powstającego kryzysu rozszerzenia UE na wschód*, PISM z 11 lipca.
- Politische Geste: Merkel besucht Moldau, Deutsche Welle 22.08.2012, <https://www.dw.com/de/politische-geste-merkel-besucht-moldau/a-16182649>, 2.02.2024.
- Postsoviet frozen conflicts; a challenge for European Security (2019), „Warsaw Institute-special report”, nr 03/14/2019, s. 5, <https://warsawinstitute.org/post-soviet-frozen-conflicts-challenge-european-security/>, 14.12.2023.
- Putins schönste Marionette, „Das Bild”, 24.03.2014.
- Reformen „aus ganzem Herzen“ unterstützen, Bundeskanzlerin, 16.07.2019.
- Rodkiewicz W. (2009), *Od demokracji „wirtualnej” ku europejskiej: Geneza i konsekwencje przełomu politycznego w Moldawii*. „Prace OSW”, grudzień, Warszawa, https://www.osw.waw.pl/sites/default/files/prace_32_1_0.pdf.
- Schiltz Ch. B. (2015), *Bloß den Kreml nicht provozieren*, „Die Welt”, 21–22.05.
- Schmidt F. (2014), *Transnistrien Russlands nächster Beitrittskandidat*, „Frankfurter Allgemeine Zeitung”, 18.03.
- Solak J. (2014), *Moldawia: republika na trzy pęknięta. Historyczno-społeczny, militarny i geopolityczny wymiar „zamrożonego konfliktu” o Naddniestrze*, Toruń.
- Statement for the France-Germany-Russia Summit in Deauville (18–19 October 2010) (final), Die Bundesregierung, <https://archiv.bundesregierung.de/resource/blob/656922/478604/81cb5f72d691edace00d9e33c67c5a27/2010-10-19-erklaerung-gipfeltreffen-deauville-eng-data.pdf?download=1>, 20.04.2020.
- Steinmeier: Transnistrien-Konflikt mit kleinen Schritten lösen, Deutsche Welle 26.07.2016, <https://www.dw.com/de/steinmeier-transnistrien-konflikt-mit-kleinen-schritten-l%C3%B6sen/a-19427737>, 24.01.2024.
- Strzałkowski M., *Szczyt Partnerstwa Wschodniego zakończony wspólną deklaracją*, <https://www.euractiv.pl/section/polityka-zagraniczna/news/szczyt-partnerstwa-wschodniego-zakonczoney-wspolna-deklaracja/>, 15.01.2024.
- Szczyt Partnerstwa Wschodniego (24 listopada 2017), <https://www.consilium.europa.eu/pl/eapsummit/>, 15.01.2024.
- Szczyt Partnerstwa Wschodniego 2017: Razem możemy więcej, Komisja Europejska – Komunikat prasowy, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/pl/IP_17_4845, 15.01.2024.
- Szeligowski D. (2017), *Komentarz PISM: Piąty szczyt Partnerstwa Wschodniego*, nr 73, <https://www.pism.pl/publikacje/komentarz/nr-73-2017>, 15.01.2024.

- Torz M. (2022), *Naddniestrze. Co tam się dzieje?*, 18.05, Warsaw Institute, <https://warsawinstitute.org/pl/naddniestrze-co-tam-sie-dzieje/>, 27.01.2024.
- Transnistrien: Von einer gemeinsamen Vision weit entfernt*, Deutsche Welle, 1.07.2016.
- UN-Vollversammlung fordert Abzug Russlands aus Transnistrien*, „Die Zeit”, 23.06.2018.
- Verbindung zwischen Moldau und Transnistrien: Gura-Bicului-Bychok-Brücke soll wiedereröffnet werden*, <https://www.auswaertiges-amt.de/de/aussenpolitik/laender/moldau-node/-/518400>, 24.01.2024.
- Vergessene Konflikte: Das sollten Sie über den „Transnistrien“-Konflikt wissen*, Auswärtiges Amt, 19.09.2018, <https://www.auswaertiges-amt.de/de/aussenpolitik/laender/moldau-node/transnistrien-konflikt/2138338>, 202.2024.
- Verseck K., *Republika Mołdawii. Wybór pomiędzy UE a Rosję*, Deutsche Welle”, 27.09.2025.
- Zgromadzenie Parlamentarne OBWE uchwaliło rezolucję o wycofaniu rosyjskich sił pokojowych z Naddniestrza*, <https://studium.uw.edu.pl/zgromadzenie-parlamentarne-obwe-uchwalilo-rezolucje-o-wycofaniu-rosyjskich-sil-pokojowych-z-naddniestrza/>, 202.2024.
- Żornaczuk T. (2022), *Komisja Europejska wobec włączenia Ukrainy, Mołdawii i Gruzji do polityki rozszerzenia UE*, <https://www.pism.pl/publikacje/komisja-europejska-wobec-wlaczania-ukrainy-moldawii-i-gruzji-do-polityki-rozszerzenia-ue>, 22.04.2024)

Germany and the Problem of the “Frozen Conflict” Over Transnistria in the Years 1990–2025

Summary

The main goal of this article is to examine Germany’s involvement and diplomatic efforts in resolving the frozen conflict over Transnistria, which is the point of contention the dispute between Moldova and the self-proclaimed, independent republic of Transnistria, supported mainly by Russia. The author’s intention is to assess the effectiveness of Germany’s actions, Berlin’s diplomatic successes and failures in relations with Chisinau, Tiraspol, Moscow, as well as in contacts with world powers and international organizations, including primarily the USA, the OSCE, and the European Union. The main research hypothesis assumes that Germany was only minimally involved in resolving the Transnistria problem after 1990. The impetus for Berlin’s shift towards resolving the “frozen conflict” was the Russian aggression against Ukraine, which began in 2022 and opened the possibility of conflict escalation in Europe, including in Transnistria.

Key words: Germany, Transnistria, Moldova, Russia, European Union, frozen conflict

Author Contributions

Conceptualization (Konceptualizacja): Adam Barabasz

Data duration (Zestawienie danych): Adam Barabasz

Formal Analysis (Analiza formalna): Adam Barabasz

Writing – original draft (Piśmiennictwo – oryginalny projekt): Adam Barabasz

Writing – review & editing (Piśmiennictwo - sprawdzenie i edytowanie): Adam Barabasz

Competing interests: The Author have declared that no competing interests exist

(Sprzeczne interesy: Autor oświadczył, że nie istnieją żadne sprzeczne interesy)

